

PERSMEDEDELING VAN HET KABINET VAN
DE VLAAMSE MINISTER-PRESIDENT KRIS PEETERS
EN VLAAMS MINISTER VAN INSTITUTIONELE HERVORMINGEN, HAVENS
LANDBOUW, ZEEVISSERIJ EN PLATTELANDSBELEID
16 oktober 2008

'Vlaamse paardenhouderij genereert jaarlijks een toegevoegde waarde van 215 miljoen euro voor de Vlaamse economie en realiseert werkgelegenheid voor meer dan 3.500 full time equivalenten '

Op initiatief van Kris Peeters, Vlaams minister-president en minister van plattelandsbeleid werd een studie uitgevoerd om het economisch en maatschappelijk-sociaal belang van de paardenhouderij in Vlaanderen in kaart te brengen.

Het eerste luik, met name de economische component, is afgerond. De resultaten wijzen erop dat de Vlaamse paardenhouderij een belangrijke economische meerwaarde heeft. 1.750 bedrijven met een werkgelegenheid voor 3.500 voltijdse werknemers genereren jaarlijks een toegevoegde waarde van 215 miljoen euro voor de Vlaamse economie.

Het tweede luik van de studie, het sociaal-maatschappelijk belang van de paardenhouderij, loopt momenteel nog.

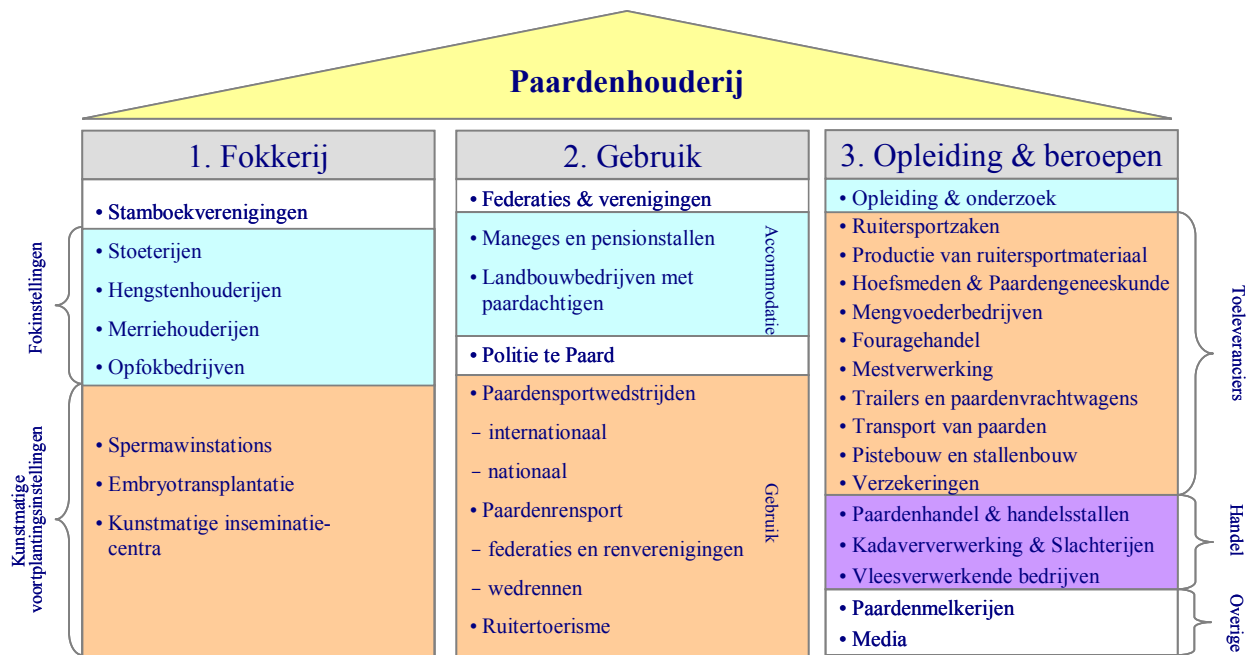
I. Inleiding

In opdracht van Kris Peeters, Vlaams minister bevoegd voor Plattelandsbeleid, voerde *Policy Research Corporation* het onderzoeks-project 'De paardensector als economische en maatschappelijke actor in Vlaanderen. Een analyse van het economisch en sociaal-maatschappelijk profiel en belang van de Vlaamse paardenhouderij' uit. Het doel van dit onderzoek is om de sociaal-maatschappelijke en economische waarde van de Vlaamse paardenhouderij in beeld te brengen. Het economische luik is afgerond.

Structuur

De paardenhouderij is op te delen in 3 functionele pijlers, namelijk 'Fokkerij', 'Gebruik' en 'Opleiding & beroepen'. Elk van de pijlers bevat een aantal deelsectoren uit de paardenhouderij. In *Figuur 1* wordt deze structuur schematisch weergegeven.

Figuur 1: Structuur van de paardenhouderij

Bron: Policy Research Corporation

Aantal paarden in Vlaanderen

Sinds juli 2008 geldt op het Belgisch grondgebied de identificatieplicht voor paardachtigen. Medio september 2008 bevatte de databank van de Belgische Confederatie van het Paard (BCP), die instaat voor het registreren van alle gechipte paardachtigen, 120.000 paarden, waarvan 75% of 90.000 paarden in Vlaanderen. Expert opinions geven aan dat het totale aantal paarden nog een stuk hoger ligt en dat er mogelijk circa 200.000 paarden in België zijn, waarvan 150.000 in Vlaanderen.

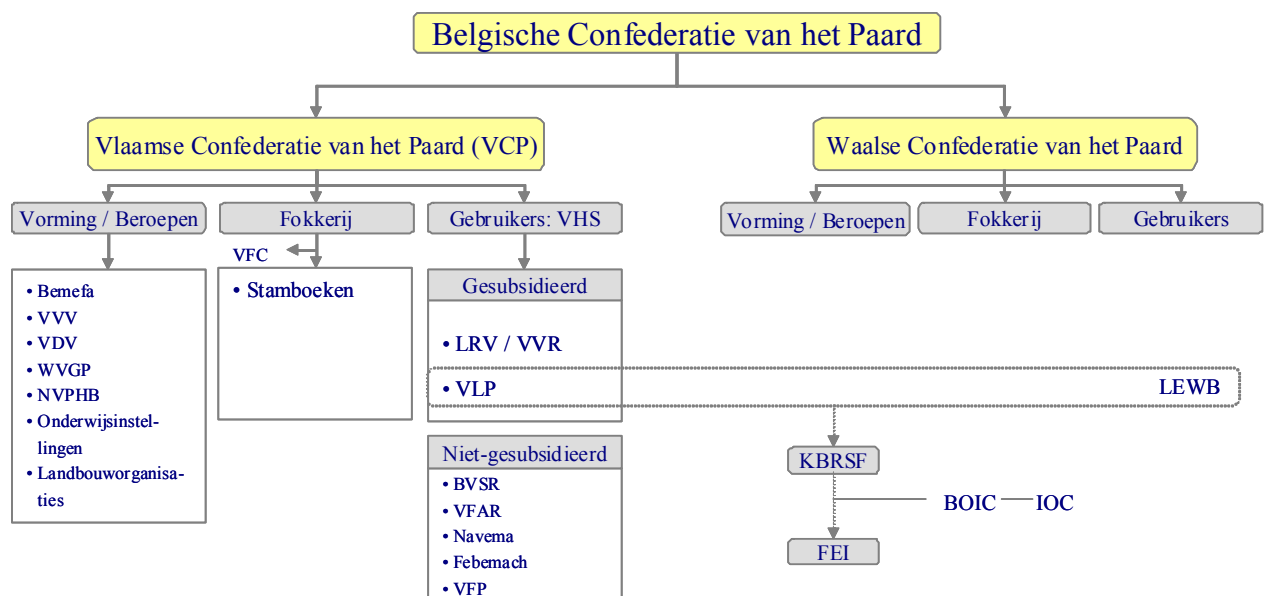
Organisatie van de paardenhouderij in Vlaanderen

In *Figuur 2* wordt een overzicht gegeven van de organisatie van paardenfederaties en -verenigingen in België en Vlaanderen. De verschillende Vlaamse federaties en verenigingen behoren tot één van de drie pijlers van de Vlaamse Confederatie van het Paard (VCP) dat zelf de Vlaamse vleugel van de BCP vormt. De pijler 'Vorming en beroepen' bevat de onderwijsinstellingen voor hippische opleidingen en de verschillende beroepsorganisaties. De pijler 'Fokkerij' groepeerde de 22 erkende Vlaamse stamboeken. In de pijler 'Gebruik' zijn alle gebruikersorganisaties terug te vinden, gegroepeerd onder de noemer 'Vlaamse Hippische Sportbond' (VHS). Bij deze gebruikersorganisaties worden 2 grote federaties erkend en gesubsidieerd, namelijk de Landelijke RijVerenigingen (LRV) en de Vlaamse Liga Paardensport (VLP).

De LRV is een federatie voor de recreatieve ruitersport die de democratisering van de paardensport nastreeft door middel van haar 440 rijverenigingen en ponywerking. De nadruk ligt hierbij expliciet op het recreatieve aspect. De VLP daarentegen is een sportfederatie die zich specifiek richt op het organiseren en faciliteren van de meer competitieve paardensport in Vlaanderen. Samen vertegenwoordigen deze 2 federaties circa 32.000 leden.

Op het sportieve vlak vormt de VLP tevens de Vlaamse vleugel van de Koninklijke Belgische Ruitersportfederatie (KBRSF). De KBRSF staat in voor het organiseren van paardensportwedstrijden op internationaal niveau. De KBRSF valt op zijn beurt onder de Fédération Equestre Internationale (FEI), dat de nationale paardensportbonden verenigt.

Figuur 2: De federaties en verenigingen binnen de Vlaamse Paardenhouderij

Bron: Vlaamse Confederatie van het Paard

II. De economische waarde van de paardenhouderij

In het eerste luik van de studie wordt voor het eerst de economische betekenis van alle deelsectoren van de paardenhouderij in Vlaanderen in kaart gebracht. Wegens de beperkte beschikbaarheid van macro-economische data werd een intensief bottom-up onderzoek uitgevoerd om een zo goed mogelijk beeld te schetsen van de economische waarde van de onderdelen van de drie pijlers Fokkerij, Gebruik en Opleiding & Beroepen. De economische data en informatie hebben zoveel mogelijk betrekking op 2007 als referentiejaar.

De economische waarde van de paardenhouderij in Vlaanderen wordt in kaart gebracht met behulp van economische kernindicatoren zoals omzet/productiewaarde¹, toegevoegde waarde en werkgelegenheid. De focus van de analyse ligt hierbij op de *directe* economische betekenis. De *indirecte* economische betekenis als gevolg van aankopen in aanleverende sectoren, is niet in kaart gebracht. Veel van deze indirecte effecten worden echter wel expliciet als directe economische betekenis meegenomen, bijvoorbeeld door het openen van sectoren als strooiselhandel, hoefsmeden, diensten van veeartsen of de veevoedersector, sectoren die toeleveranciers zijn van onder meer maneges en fokkerijen. Belangrijk is ook dat de economische waarde heel strikt werd berekend. Zo is er bij studie geen rekening gehouden met bv. verkoop van paarden tussen particulieren aangezien dit geen bijdrage aan het BBP oplevert, pensionstallen werden niet mee gerekend aangezien deze activiteiten vaak moeilijk afsplitsbaar zijn van andere activiteiten, bij de werkgelegenheid is het aantal slaggers in kader van de verkoop van paardenvlees aan consumenten niet opgenomen omdat dit moeilijk te achterhalen valt, ... Bovendien zijn er binnen de paardenhouderij ook heel wat vrijwilligers actief wat ook niet te becijferen valt.

a/ Pijler Fokkerij

Vlaanderen telt 22 erkende stamboeken met in totaal meer dan 15.000 leden. Deze stamboeken genereren samen een jaarlijkse omzet van ongeveer € 3.3 miljoen en bieden werkgelegenheid aan 15 personen. Verder steunt de werking van de stamboeken volledig op vrijwilligerswerk.

In Vlaanderen zijn er circa 175 bedrijven die de titel stoeterij voeren. Een stoeterij is een plaats waar paarden worden gefokt. Stoeterijen hebben als basis een merriehouderij. Bij de meeste stoeterijen wordt deze activiteit gekoppeld aan hengstenhouderij (met spermawinning en verkoop) en het opfokken van paarden. De inkomsten worden

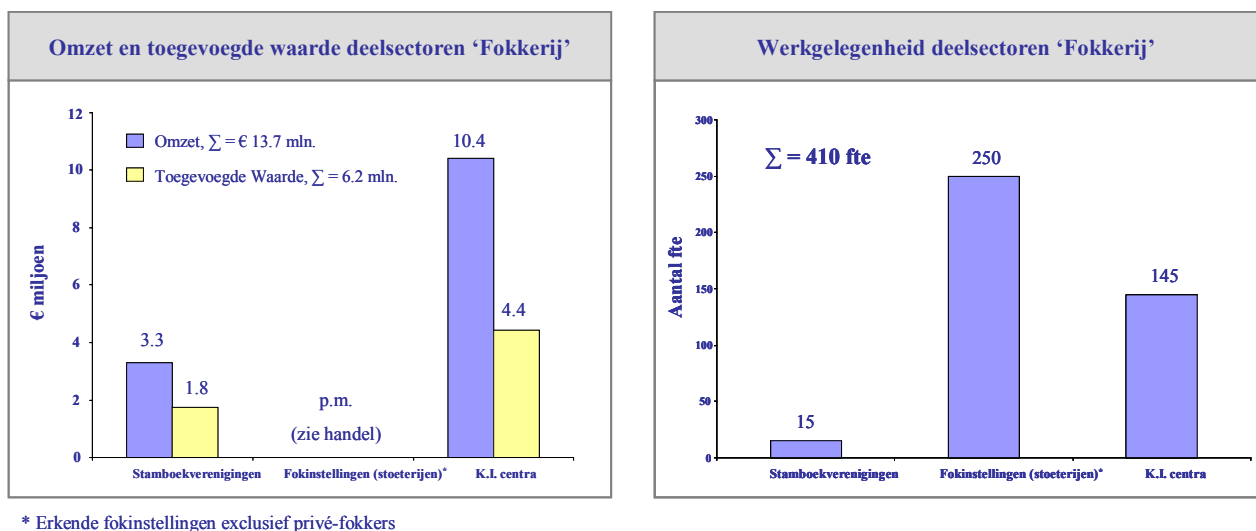
---

¹ De productiewaarde is in vele sectoren gelijk aan de omzet van die sector. Uitzonderingen bestaan echter bij onder meer handelsactiviteiten waar brutomarges als maatstaf gelden.

voornamelijk behaald uit de verkoop van paarden en paardensperma. De 175 Vlaamse stoeterijen fokken en verhandelen jaarlijks meer dan 1.000 paarden. De fokkerij in Vlaanderen realiseert jaarlijks een omzet van € 9 miljoen en een werkgelegenheid van 250 personen² (exclusief privé-fokkers).

Kunstmatige voortplantingsinstellingen omvatten zowel centra voor spermawinning, inseminatie en embryotransplantatie. Vlaanderen telt 96 erkende voortplantingscentra waarvan een groot deel meerdere van deze activiteiten combineren. De totale omzet van de Vlaamse K.I.-centra bedroeg in 2007 iets meer dan € 10 miljoen. Bij deze centra werken ongeveer 145 mensen (exclusief dierenartsen, zie Opleiding & Beroepen). Ook meer en meer dierenartsen leggen zich toe op het verhandelen van paardensperma.

Figuur 3: Economische betekenis van de deelsector 'Fokkerij'

Bron: Policy Research Corporation

Figuur 3 geeft de economische betekenis van de pijler 'Fokkerij' weer. Deze pijler telt in totaal 293 hippische bedrijven en 410 werknemers. Deze bedrijven genereren gezamenlijk een omzet van bijna € 14 miljoen en een toegevoegde waarde van iets meer dan € 6 miljoen.

b/ Pijler Gebruik

De Vlaamse hippische federaties, verenigingen en clubs (zie Figuur 2) genereerden in 2007 een omzet van € 9.4 miljoen met circa 28 werknemers en tal van vrijwilligers.

Vlaanderen telt circa 400 maneges, waar in totaal meer dan 18 000 paarden zijn gestald. Een manege wordt omschreven als een plaats waar men paarden kan huren en paardrijles kan

² Personen, arbeidseenheden en werknemers hebben in dit onderzoek betrekking op voltijdse equivalenten (fte).

volgen. Meestal omvat dit ook een cafetaria. De 400 maneges realiseren jaarlijks een gezamenlijke omzet van € 65 miljoen met een werkgelegenheid voor 685 personen.

De omvang en economische betekenis van pensionstallen is moeilijk te berekenen aangezien ze vaak op kleine schaal worden uitgebaat door particulieren en moeilijk af te splitsen zijn van andere activiteiten. Onder de aanname dat in Vlaanderen 107.000 paarden op pensionstallen staan, worden de uitgaven aan pensionstalling op € 128 miljoen geschat.

Volgens de Landbouwtelling 2007 zijn er circa 3.800 landbouwbedrijven met paardachtigen in Vlaanderen. Op deze landbouwbedrijven staan in totaal 22.000 paardachtigen. De economische impact van deze landbouwbedrijven met betrekking tot de paardenhouderij wordt enkel meegenomen voor zover ze relevante diensten en goederen aankopen (e.g. dierenartsen, veevoeder, strooiselhandel; zie Opleiding & beroepen).

De Belgische politie te paard werkt met 220 personen, waaronder 140 ruiters. Het jaarlijkse werkingsbudget van deze eenheid bedraagt € 11.5 miljoen. Dagelijks zenden zij een honderdtal paardenpatrouilles uit. Verder staan zij ook in voor ordehandhaving, de Koninklijke Escorte en promotionele activiteiten.

In Vlaanderen vinden jaarlijks een 125-tal hippische topsportevenementen plaats, waarvan meer dan 60 internationale. Deze evenementen genereren een jaarlijkse omzet van € 19 miljoen. Bij de organisatie ervan zijn 50 personen betrokken en een veelvoud aan vrijwilligers. Daarnaast telt Vlaanderen een 100-tal professionele ruiters. Zij wonnen in 2007 in totaal meer dan € 2.7 miljoen aan prijzengeld.

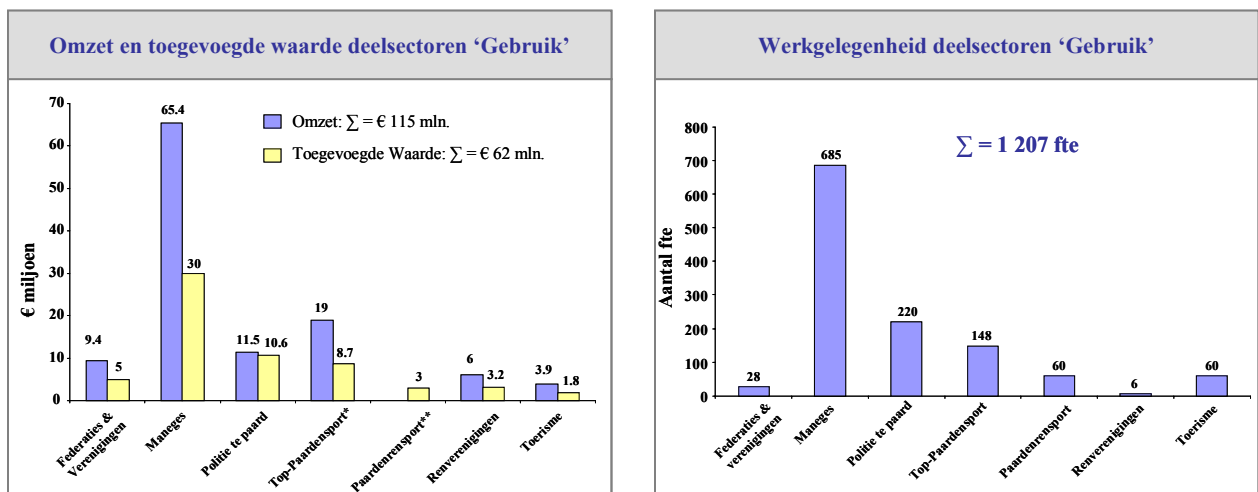
De inkomsten van wedstrijden en activiteiten op de kalender van de VLP en LRV worden afhankelijk van het niveau in de boekhouding van de federaties of hun clubs ingeschreven. Hun waarde zit bijgevolg reeds vervat in de cijfers van de desbetreffende federaties.

De 6 renverenigingen die in Vlaanderen paardenrennen organiseren, genereren een jaarlijkse omzet van € 6 miljoen. Bij deze renverenigingen werken 6 personen voltijds. Er zijn daarnaast nog honderden vrijwilligers die deze renverenigingen en hun activiteiten ondersteunen. De Vlaamse paardenrensport telt voorts nog ca. 60 fte aan trainers en beroepsjockeys. Bij de eigenaars zijn nog een groot aantal grooms actief; zij verzorgen de paarden en bereiden hen voor op de rennen. De weddenschappen in Vlaanderen op paardenrennen brachten in 2007 € 6.5 miljoen op aan de Vlaamse schatkist in de vorm van taksen op het weddingsgeld. De totale omzet uit de Vlaamse paardenweddenschappen is op twintig jaar tijd met de helft

afgenomen tot € 50 miljoen. Ook het aantal galop- en drafparden is de voorbije tien jaar sterk afgenomen met respectievelijk 30 en 50 procent.

In vier Vlaamse binnensteden worden toeristische rondritjes met paardenkoetsen georganiseerd. De jaarlijkse omzet uit deze activiteit bedraagt € 3.3 miljoen en biedt werkgelegenheid aan 50 personen. Daarnaast worden koetsen ook verhuurd op afspraak voor bijvoorbeeld huwelijken en begrafenissen. Het betreft 15 Vlaamse aanbieders met een gezamenlijke omzet van € 0.6 miljoen en werkgelegenheid voor 10 personen.

Figuur 4: Economische betekenis van de deelsector 'Gebruik'

* Paardensport: excl. € 1.9 mln. prijzengeld Vlaamse ruiters internationale wedstrijden

** Paardenrensport: excl. € 8.9 mln. operatoren

Bron: Policy Research Corporation

Figuur 4 geeft de economische betekenis van de pijler 'Gebruik' weer. Deze pijler telt 558 hippische bedrijven, die samen een toegevoegde waarde van € 62 miljoen en werkgelegenheid voor circa 1 200 personen realiseren. De maneges vormen de grootste deelsector.

c/ Pijler Opleiding en Beroepen

Hippische opleidingen worden gedoceerd binnen 5 departementen die 16 instituten vertegenwoordigen. Deze opleidingen worden gedoceerd door 71 personen. De productiewaarde die hierbij wordt gerealiseerd bedraagt € 4.2 miljoen.

In 2007 werden in Vlaanderen 451 ruitersportkampen georganiseerd met in totaal 5 989 deelnemers. Deze kampen genereerden een omzet van € 1.5 miljoen met 20 werknemers. Een ruitersportkamp kost gemiddeld € 250.

Vlaanderen telt 80 ruitersportzaken³. Deze ruitersportzaken realiseren een omzet van € 32 miljoen en tellen 200 werknemers. De productie van ruitersportmaterieel gebeurt hoofdzakelijk in het buitenland.

In Vlaanderen zijn ca. 420 hoefsmeden actief. Uit het beslaan van paarden behalen zij een omzet van € 25 miljoen. Paarden worden gemiddeld om de 8 weken beslagen, wat circa € 55 kost.

Het aantal dierenartsen dat zich specifiek bezig houdt met de paardenhouderij wordt geraamd op 120. De door hen gerealiseerde omzet bedraagt € 13.5 miljoen. Vlaanderen telt daarnaast nog 7 paardenklinieken met een gezamenlijke omzet van € 8.5 miljoen. Deze paardenklinieken scheppen werkgelegenheid voor 85 personen.

Paardengeneesmiddelen worden voornamelijk ingevoerd vanuit het buitenland. Een vijftiental farmaceutische bedrijven hebben een vestiging in Vlaanderen voor de verkoop en distributie ervan. Dit levert hen een omzet van € 6 miljoen op en levert werk aan 7.5 personen.

In Vlaanderen produceren 62 bedrijven paardenvoer. Zij zijn gegroepeerd bij de Beroepsvereniging van de Mengvoederfabrikanten (BEMEFA). Gezamenlijk produceerden zij 75.000 ton paardenvoer in 2007, goed voor een omzet van € 35.6 miljoen en werkgelegenheid voor 39 personen. Daarnaast zijn er nog een 25-tal specifieke fouragebedrijven die hooi en stro verkopen. Het totale aantal strooiselverkopende bedrijven ligt in totaliteit nog aanzienlijk hoger aangezien vele landbouwbedrijven stro en hooi verkopen, zij het niet als hoofdactiviteit. De fouragebedrijven voeren tevens de paardenmest af naar mestverwerkende bedrijven. Dit levert hen in totaal een omzet op van € 5 miljoen en werkgelegenheid voor 50 personen.

Jaarlijks wordt circa 100.000 ton zuivere Vlaamse paardenmest naar Vlaamse verwerkingsinstallaties afgevoerd. Daarnaast wordt in Vlaanderen nog 260.000 ton paardenmest uit het buitenland verwerkt (inclusief Wallonië). Van deze mest wordt 98% verwerkt door 3 Vlaamse champignonsubstraatbereiders. De overige 2% gaat naar tuinaanleg en compostering. Uit het verwerken van mest realiseren deze bedrijven € 24.7 miljoen omzet en werkgelegenheid voor 160 personen.

Paardentrailers en paardenkoetsen worden hoofdzakelijk ingevoerd vanuit het buitenland. In 2007 werden ca. 5 200 paardentrailers verkocht in Vlaanderen. Uit de verkoop van deze trailers werd een omzet van € 31 miljoen gecreëerd met 150 werknemers. Daarnaast zijn er ca. 9 handelaars in paardenkoetsen actief in Vlaanderen. Jaarlijks worden er 110

---

³ Discounters zijn hier niet bij opgenomen.

rijtuigen verkocht, goed voor een omzet van € 0.43 miljoen en werkgelegenheid voor 2 personen.

In Vlaanderen bouwen een zevental bedrijven vrachtwagens om tot paardenvrachtwagens. Jaarlijks bouwen zij circa 110 vrachtwagens om. Daarnaast is in Vlaanderen een grote verkoper van paardenvrachtwagens actief, die vrachtwagens laat ombouwen in het buitenland. Met het ombouwen en verkopen van paardenvrachtwagens in Vlaanderen wordt in totaal bijna € 18 miljoen omzet gegenereerd met werk voor 20 personen.

Voor het internationaal transport van paarden is er een specialist actief in Vlaanderen. Deze verzorgt van stal tot stal internationaal luchttransport van paarden en realiseert hierbij een omzet van € 6.8 miljoen en werkgelegenheid voor 8 personen. Het binnenlands transport van paarden wordt hoofdzakelijk verzorgd door algemene veetransporteurs.

Op de Vlaamse markt zijn 9 bodemleggers actief. Samen leggen zij ca. 245 paardenpistes per jaar. Bij het leggen van deze pistes is er werkgelegenheid voor 19 personen en wordt een omzet van € 12.1 miljoen gegenereerd. Deze Belgische pisteleggers staan met hun knowhow wereldwijd aan de top. Zo mocht recentelijk een bedrijf uit Kampenhout de Olympische paardenpistes in Peking leggen.

Circa 20 Vlaamse bedrijven zijn actief in het bouwen en inrichten van stallen. Samen tellen zij 60 werknemers en behalen ze een omzet van € 16 miljoen. Voorts worden vele stallen bij privé-personen gebouwd door algemene (plaatselijke) bouwbedrijven. Daarnaast zijn er nog een drietal grote aanbieders van stap- en drafmolens. In totaal verkopen zij jaarlijks 85 stapmolens, goed voor een omzet van € 0.6 miljoen met 6 werknemers.

De verzekering van leden en vrijwilligers bij LRV en VLP brengt een jaarlijkse verzekeringskost van € 0.29 miljoen met zich mee (1 werknemer). Daarnaast zijn er nog 2 verzekeraars actief in Vlaanderen voor het verzekeren van toppaarden en topruiters. In totaal zijn in Vlaanderen ca. 5.000 paarden verzekerd bij deze 2 aanbieders. De jaarlijkse omzet die hieruit wordt gerealiseerd bedraagt € 3.3 miljoen met 12 werknemers.

De handel in levende paarden (excl. renpaarden) vindt plaats via diverse kanalen. Zo telt Vlaanderen een 5-tal handelaars in toppaarden, een 50-tal handelsstallen, 175 stoeterijen en 25 handelaars in trek- en slachtpaarden. De paardenhandel in Vlaanderen is jaarlijks goed voor een omzet van € 103 miljoen en een werkgelegenheid voor 225 personen. Hierbij is geen rekening gehouden met de vele paarden die jaarlijks worden verhandeld tussen particulieren onderling. Daarnaast worden er jaarlijks nog een duizendtal renpaarden verhandeld, goed voor een omzet van € 1 miljoen.

Rendac is het enige bedrijf in Vlaanderen dat paardenkadavers verwerkt. In 2006 haalde het bedrijf 3 300 paarden en 1 500 veulens op. Bij de verwerking van paardenkadavers zijn ca. 4 werknemers betrokken en wordt een omzet van € 0.3 gerealiseerd.

Vlaanderen telt 11 slachterijen waar jaarlijks 10.000 paardachtigen worden geslacht. Het slachten van deze paarden genereert jaarlijks € 0.8 miljoen omzet en werkgelegenheid voor 8 personen.

Daarnaast telt Vlaanderen een viertal bedrijven waar het paardenvlees wordt verwerkt. Voorts zijn er nog een aantal groothandelaars die het vlees ontbenen en het vervolgens distribueren naar de slaggers. Tevens zijn er nog een vijftal bedrijven die paardenvlees roken en zouten. Tot slot is er de verkoop van paardenvlees aan de consument. Alles samen wordt een omzet van € 135 miljoen euro gerealiseerd en biedt dit werkgelegenheid aan 250 personen. De slaggers zijn niet opgenomen wat de werkgelegenheid betreft.

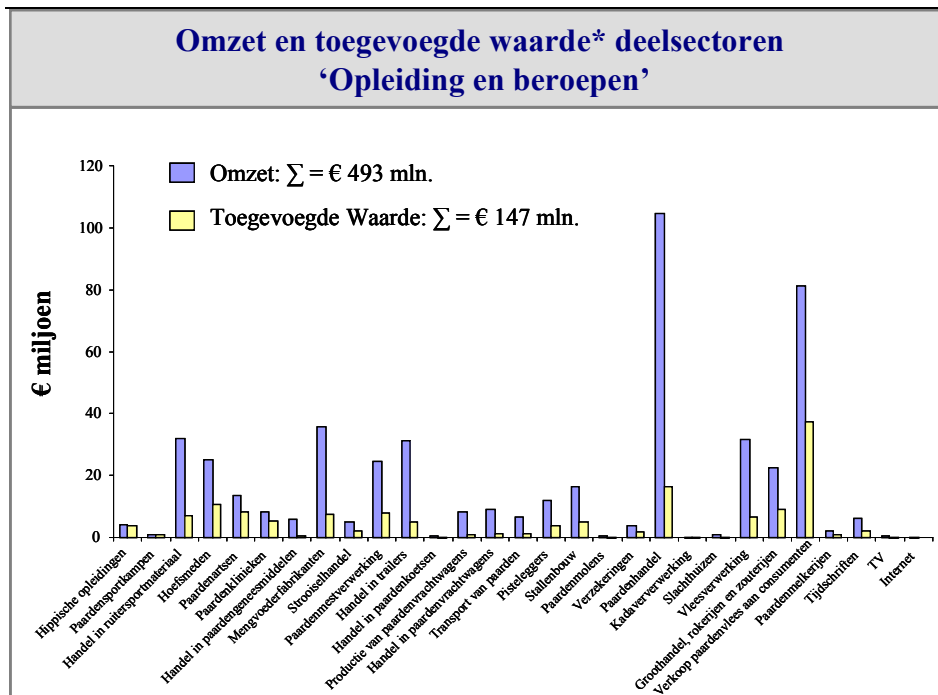
In Vlaanderen zijn 25 paardenmelkerijen actief. Bij een vijftal melkerijen gebeurt dit in hoofdberoep, bij de overige melkerijen gebeurt het melken in de marge van andere activiteiten. Er zijn in totaal 30 personen actief in het melken van paarden. De sector is goed voor een jaarlijkse omzet van ongeveer € 2 miljoen.

Diverse hippische mediakanalen zijn in Vlaanderen actief. Zo zijn er 9 hippische tijdschriften, 2 online magazines, 1 televisiekanaal (Hippo-TV) en 1 gespecialiseerde bouwer van hippische websites.

Deze hippische mediakanalen genereren gezamenlijk een jaarlijkse omzet van € 6.8 miljoen en bieden werk aan 23 personen en meerdere free-lancers.

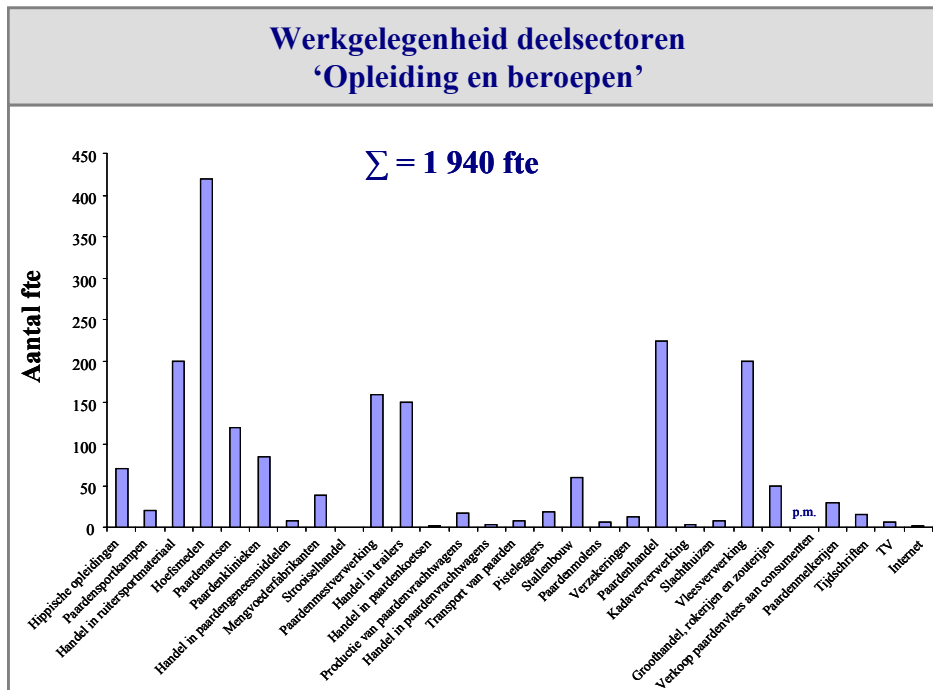
Figuur 5 geeft de economische betekenis van de pijler 'Opleiding en Beroepen' weer. Deze pijler telt 912 hippische bedrijven en biedt werkgelegenheid aan 1.940 personen. De gerealiseerde omzet bedraagt € 493 miljoen en de toegevoegde waarde € 147 miljoen.

Figuur 5: Economische betekenis van de deelsector 'Opleiding en Beroepen'

* Voor berekening van de toegevoegde waarde zie bijlage 20

** Productiewaarde = omzet gecorrigeerd voor inkoop handelsgoederen

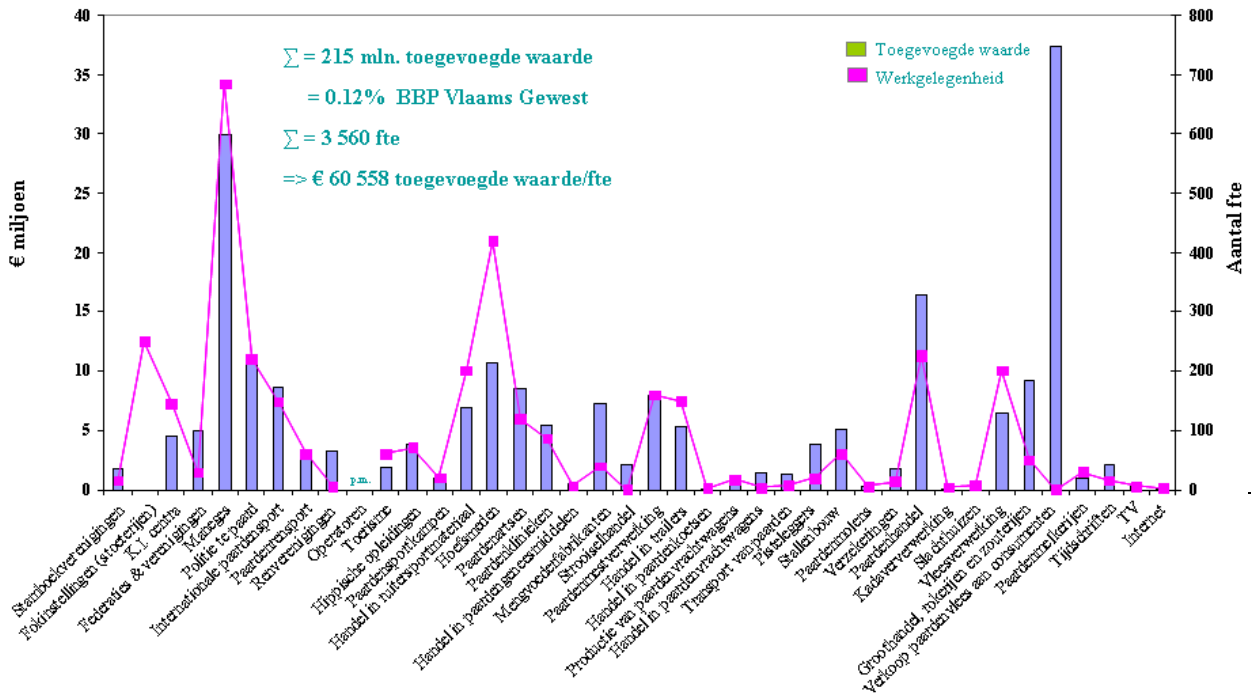

Eindconclusie

Vlaanderen telt 1.763 hippische bedrijven. In totaal werken ongeveer 3.560 personen in de paardensector. De totale toegevoegde waarde van de paardenhouderij bedraagt jaarlijks circa € 215 miljoen. Dit is circa 0.12% van het Bruto Binnenlands Product van Vlaanderen. *Figuur 6* toont de werkgelegenheid en toegevoegde waarde van alle deelsectoren van de paardenhouderij in Vlaanderen. De deelsector met de grootste werkgelegenheid is de manegesector, gevolgd door de hoefsmeden. De deelsector verkoop van paardenvlees aan de consument heeft de grootste toegevoegde waarde, gevolgd door maneges en paardenhandel.

Noot: Bij de opmaak van de studie werd heel strikt gerekend. Inzake toegevoegde waarde bijvoorbeeld werd geen rekening gehouden met bv. de pensionstallen in particuliere handen, bij ruitersportzaken worden geen discounters meegenomen, inzake werkgelegenheid zijn de slaggers als onderdeel van de verkoop van paardenvlees aan consumenten niet opgenomen wegens moeilijk te achterhalen, ...

Figuur 6: Overzicht van de economische betekenis van alle sectoren in de paardenhouderij

Bron: Policy Research Corporation

persinfo : Luc De Seranno, woordvoerder van minister-president Peeters - tel. 02 552 60 12
 e-mail : persdienst.peeters@vlaanderen.be